

LATVIEŠU RAKSTNIEKU

KAKU

STĀSTI

821.174-32
La 802

Natālijas Kugajevskas vāka dizains
Toma Kalninska ilustrācijas

LATVIEŠU RAKSTNIEKU KAĶU STĀSTI

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja un redaktore *Bārbala Simsons*
Korektore *Ilona Burka, Evija Stikute*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4401.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-32-031-6

SATURS

Priekšvārds	9
Dzintars Tilaks. Trakoti neparasts pavasaris	13
Ilze Eņģele. Randiņš	27
Astra Filipsons. Baltas ķepas sniegā	44
Evija Gulbe. Kaķis, zaķis, zvirbulis un Lauva	56
Diana Bogdanova. Piepildītais sapnis	65
Sandra Švarca. Skaramušs	74
Olita Tidomane. Miera ielas kaķi	87
Ramona Indriksone. Pūciņa	103
Zane Zusta. Polo un blusa	116
Maija Pohodņeva. Biešu zupas faktors	129
Kristīne Ilziņa. Dejotāja jaunā dzīve	141

Veltīts Snorlakam. Vienmēr.

Mīļo Lasītāj,

šī ir grāmata, kas stāsta par dažādiem kaķiem – gan tādiem, kas patiešām dzīvojuši, gan tādiem, kas radušies vien iztēlē. Tā tapusi par godu būtnēm, kuras kopā ar mums, cilvēkiem, mīt jau gadu tūkstošiem.

Mēs esam kaķus pielūguši un slaktējuši, mīlējuši līdz neprātam un bijuši bezatbildīgi nejēgas. Tomēr viņi joprojām ir mūsu pavadoņi, biedri un pavēlnieki. Kā ikviens, ko mīlam, lai gan īsti neizprotam. Tāpēc šajā īsajā priekšvārdā pieminēšu Kaķi, kurš atklāja man kaķu pasauli un personības valdzinājumu.

Reiz naivi domāju, ka esmu suņu cilvēks. Diezgan ilgi tā domāju. Kaķi bija manas mammas dzīvnieki, viņa tos loloja un mīlēja. Zilacainas būtnes ar krēmkrāsas kažokiem un brūnām ķepiņām. Pie manis mūža beidzamos gadus pavadīja arī mammas Guzija jeb Gusums. Kaķe, kas kopā ar mammu savulaik devās visur – mežā, uz jūru, pļavā... Tumši brūnās ķepiņas un purniņš viņas mūža beigās bija pilnīgi sirmi, gaišāki par krēmkrāsas muguru. Gusums mani nemīlēja, viņa uzskatīja, ka esmu vainīga pie viņas dievinātās saimnieces pazušanas.

Bet manā personiskajā dzīvē kaķu nebija. Līdz kādu gadu pēc Gusuma un pāris gadu pēc mammas aiziešanas es izlasīju sludinājumu: Brūna kaķenīte meklē savas vienmērmājas.

Tā mēs satikāmies. Snorlaks un es. Viņas kažoks bija pelēkstriipains ar glītu, melnu rombu sēnā un dižciltīgu M uz pierītes, vienīgi puncītis iekrāsots krēmīgi brūns. Vienas auss galiņš nošķelts. Nonākusi mūsmājās, kaķenīte ēda tik labprāt un bieži, ka no pārmēru slaidas šņorkaķītes ātri vien pārvērtās tādā, kurai “kupls kažoks un lieli kauli”. Un, kad rotaļājoties viņa pasāka uzsēsties spēļmantiņai ar visu savu bumbierveida ķermenīti un sēdus laisties miegā, bērni paziņoja, ka viņa ir kā Snorlaks, viens no spēcīgākajiem un varenākajiem pokemoniem. Oriģinālrakstībā un Kunnosa dzejā, protams, būtu Snorlax. Tā arī palika. Sākumā neuzticīga, viņa pamazām atraisījās un kļuva par mūsu mājas bosu. Labvēlīgu, ieinteresētu un sadarbīgu. Runīgu.

Sno pirmā sagaidīja ikvienu atnācēju. Pavadīja aizejošos. Pieskatīja bērnus. Suņiem norādīja viņu vietu. Un to visu paveica ar tādu pašapziņu un pašcieņu, ka radnieki un draugi Snorlaku atceras vēl šobaltdien. Kad nācu mājās, Sno vienmēr sagaidīja un apvaicājās, kā pagājusi diena. Viņa staigāja pa māju un piedalījās itin visā, ko es darīju. Modri uzraudzīja remontstrādniekus. Palīdzēja izjaukt un salikt mēbeles un gatavot ēdienu. Sno apēda visus biedējošos kukaiņus, kas ielauzās mūsu mājās. Peles nomušīja, bet neēda. Piedāvāja man pašas nomedītu strazdu. Piedeva, kad palaidu vaļā nejauši dzīvoklī ielaidušos un viņas noķertu bezdelīdzēnu. Piecieta un pat palīdzēja sekmīgi uzaudzināt otru kaķi, nejauši pie mums nokļuvušu pavisam mazītiņu kaķēnu. Kad rakstīju, viņa gulēja uz galda, bet vienu ķepu

PRIEKŠVārds

turēja uzliktu uz manas labās rokas. Svētībai, es pieņēmu. Pieskatīšanai, murrāja Snorlaks.

Un tad pēkšņi savā (vismaz) piecpadsmītajā vasarā viņa smagi sasirga. Zaudēja kustībspēju. Trijās dienās sakrītās par mazu, vārgu čupiņu. Ārsti raustīja plecus un neko labu nesolīja. Sno lūkojās manī savām milzīgajām koši dzeltenzaļajām acīm un pa brīdim klusi ierunājās. Es nezinu, līdz šim brīdim nezinu, vai sapratu viņu pareizi. Bet es ļāvu Snorlakam iet. Vai liku iet. Man par to jādomā vēl joprojām. Sno ķermenītis dus Doles salā, bet viņas dvēsele? Kas to lai zina? Varbūt mēs sastapsimies vēlreiz, citā dzīvē – tur, kur mēs visi sastapsim tos, kurus esam zaudējuši.

Jūs taču esat dzirdējuši, ka kaķis, kurš atnāk pats, atnes namam svētību un pārticību. Kaķa murrāšana palīdz dziedēt lūzumus un citas kaites – tas ir pat pierādīts zinātniskos pētījumos. Ne velti ir slimnīcas, kurās kaķiem atļauts apmeklēt slimniekus. Par kaķiem stāsta arī teiksmas un pasakas, ar šiem zvēriņiem saistīti bezgala daudzi ticējumi. Rudi kaķi gādā par saimnieka labklājību. Baltie un trīskrāsainie kaķi ir dziednieki un enerģētiski attīra savu cilvēku. Pelnu pelēkie nes veiksmi attiecībās un mīlestībā, strīpaiņi gādā, lai cilvēks jūtas priecīgs. Bet melnie esot enerģētiski visspēcīgākie sava cilvēka sargi.

Iespējams, arī jūsu dzīvē ir kāds īpašs kaķis. Vai varbūt viņš vēl tikai atnāks. Šī grāmata ir tapusi arī par godu viņam. Visiem kaķiem, kas reiz ir bijuši un būs mūsu līdzbiedri un draugi, pavēlnieki un palīgi.

Kristīne Ilziņa,
šobrīd piederu trīskrāsu kaķenītei Elīzai Dūlitlai

DZINTARS TILAKS

TRAKOTI NEPARASTS PAVASARIS

Rīta stundā jau bija nojaušams, ka šī aprīļa diena būs neierasti silta. Tik agrs un tik silts pavasaris nebija piedzīvots, vismaz Rihards savos divdesmit četros tādu nevarēja atcerēties. Pat stiepdams pasmagu nesamo, viņš paguva ievērot ceriņus pumpuros turpat pie mājas gala.

Uzkāpis otrajā stāvā, atslēdzis dzīvokļa durvis, Rihards beidzot tika vaļā no nesamā – mikroфона stā-tīva, smagās somas un ģitāras cietajā futrālī. Sakrāvis visu gaitenā stūrī, novilcis žaketi, bet tālāk neizģērbies, viņš iekrita dīvānā. Taču naktī un vēl no rīta izdzertā kafija plus Asiņainā Mērija un stingrāks dzēriens, ieliets no kafijkannas, darīja savu – miegs nebija nevienā acī. Turklāt rīta saule spraucās caur aizkariem, gluži kā kaitinot un neļaujot aizmigt. Rīts pēc

kārtējām kāzām draudēja izsist Rihardu no līdzsvara un sabojāt visu svētdienu.

Reizes desmit mainījies pozas, licis spilvenu uz galvas, apgūlies pretējā virzienā no loga, tad atcerējies par naudu bikšu kabatā, izņēmis, atkal neveiksmīgi centies aizmigt, bet nevarējis, viņš atmiņā sāka pārlapot pagājušo nakti. Rihards pasmīnēja par cilvēku izdomu attiecībā uz to, kā sausā likuma laikā slēpt alkoholu. Uz kāzu galda nebija nevienas pudeles, tikai stikla krūzes ar dzērveņu dzērienu un baltas kafijas kanniņas ar brūnu uzlējumu uz kaut kā krietni stingrāka, kas izteikti garšoja pēc balzama ar kafiju, turklāt pārsvars jautās melnā balzama virzienā. Ik pēc metra uz galda stikla krūzēs – tomātu sula. Vedējtēvs gan paskaidroja, ka tajās krūzēs, kam zila maliņa, patiešām esot tomātu sula, pārējās – tas, ko sauc par Mēriju.

Neveiksmīgi novārtījies divānā pāris stundu, Rihards apņēmīgi piecēlās, jo bija atcerējies par somu, kur bez vadiem un diviem mikrofoniem atradās arī sainis ar kāzu cienastu. Viņš atvēra papīra maisu, kas bija gādīgi piekrauts ar kotletēm, desiņām, ruleti un pīrāgiem. Ēstgribas vēl nebija, toties spēcīgā, treknā smarža vai gāza no kājām. Sakrāvis visu ledusskapī un izdzēris glāzi ūdens, Rihards ieslēdza uz ledusskapja stāvošo radio tranzistoru un paraudzījās pa virtuves logu. Vispirms pamanīja koši zaļās koku lapiņas un dzidri zilās debesis. Fonā dudīnot radio ziņām, viņš atvēra logu un dziļi ievilka krūtīs pavasarīgo gaisu.

– Arī šodien meteorologi iepriecina ar prognozi par neparasti silto dienu, kas solās būt pat par pāris grādiem siltāka nekā vakardiena. Iespējams, ka Rīgā tas būs diennakts absolūtās temperatūras rekords, pārsniedzot +22 grādu atzīmi, – možā balsī vēstīja radio diktors, labi apzinoties, ka šī beidzot ir reāli svarīga informācija ziņu izlaiduma noslēgumā. – Laika apstākļu ziņā šis 1986. gads mums ir visai neparasts. Lai atceramies šī gada februāri, kad 24. februārī Rīgā piedzīvojām aukstāko dienu Rīgā un diennakts absolūtās temperatūras minimumu ar –22,7 grādiem. Tagad varam domāt, ka daba kompensē februāra auksto laiku ar ļoti siltām aprīļa dienām. Jau vakar, 26. aprīlī, ziņojām par neparasti agro ziedēšanu, kas nav raksturīga pavasarim.

Pie loga stāvēdams, Rihards izdzēra vēl vienu glāzi ūdens. Kaltējošā sajūta bija zudusi, un atgriezās labais noskaņojums ar vieglu reiboni. Paskatījies lejup pagalmā, viņš ievēroja nelielu cilvēku bariņu – trīs vecākas sievietes, pusmūža vīru, kurš piedalījās sarunā, sēžot netālu uz soliņa, vairākus bērnus, kas kaut ko pētīja kokā, cits citam rādot uz to ar pirkstu, un... jaunu sievieti, kuru Rihards jau sen bija ievērojis, pat zināja, ka viņa dzīvo šīs pašas piecstāves pēdējā korpusā. Viņš pat aptuveni zināja, kā viņu sauc, – Antra, Anta vai Anda. To viņš bija nejauši uzzinājis pirms gada, kad kāda cita sieviete netālu no mājas viņu pasauca un uzrunāja.

Jau pirmo reizi ieraugot viņu pirms pāris gadiem, Rihards nešauboties iecēla kaimiņieni skaistuļu kārtā

pie feinajām džāritēm. Pie tām, kurām vai nu radi ārzmēs, vai blats tirdzniecībā, jo par to liecināja izteiksmīgas platformenes, džinsa bikses un pāris reižu redzētais *Levi's* firmas maisiņš. Arī tagad viņai mugurā bija gaiši zili džinsa svārki. Viņa uztraukumā izņēma rokas no svārku nelielajām kabatiņām, emocionāli žestikulēja un, kā raudāt gribēdama, piemeta roku pie vaiga.

– Kas tad nu? – Rihards balsī pats sev pajautāja, nevarēdams saprast, kas notiek.

Skaistule uztraukusies pameta skatienu augšup koka zaros un noplātīja rokas. Rihards centās sekot skatienam, līdz beidzot saprata – vecās kļavas vidusdaļā uz zara tupēja melns kaķis.

– Nu gan problēma, – Rihards pusbalsī noteica un pasmīnēja. – Gribēs ēst, pats nokāps.

Rihards nekādi nevarēja saprast, kā viņi visi tur lejā varēja rīkot sapulci kaķa dēļ, kurš vienkārši uzrāpies kokā. Tā taču ir klasika – kaķis kokā. Viņš vispār brīnījās par tiem, kas turēja kaķus mājās, jo tam nebija nekāda praktiska skaidrojuma. Jaunajās mājās peļu nebija, tātad arī labuma no kaķa dzīvoklī nekāda, tikai klapatas. Ja tas būtu suns, tad varētu saprast, bet suņi arī kokos nelien, jo nav tik stulbi un nav tam piemēroti. Suni vismaz var turēt kā draugu, vest pastaigās. Bet kaķi?

Skaistule, kuras vārds sākās ar “A”, tiešām pārdzīvoja, taču apkārtējo runas un padomi viņu neiepriecināja. Viņa bija tuvu asarām un atkal skatījās augšup.

Tas ir viņas kaķis! A kaķis pasprucis un uzskrējis kokā! Viss skaidrs. Nabaga A! Riharda galvā mirkli ieskrēja doma – rīkoties tagad vai nekad. Noskaņojums bija ļoti piemērots tam, lai izdarītu kaut ko labu – kā jau kāzu otrajā dienā, kad miega trūkums un reibonis noņēmis parastās bremzes, prāts meklē jaunus izaicinājumus, bet varēšanas sajūta nobriedusi cieši kā piepumpēta bumba. Vēlreiz novērtējis notiekošo un pat nepārgērbies, viņš izskrēja pagalmā.

– Redzu, ka pamatīgs uztraukums, – viņš uzreiz uzrunāja skaistuli, neveikli smaidot un nostājoties blakus.

– Jā, kaķis tur augšā. Ņaud visu laiku, nabadziņš! – A pirmo reizi mūžā ieskatījās Riharda sejā.

– Varbūt pats nokāps? – Rihards naivi ieminējās.

– Nē taču. Viņš jau otro dienu tur augšā, pavisam bez spēka. Es tā pārdzīvoju, bet nezinu, ko darīt. Kai-miņi saka, ka zvanīt ugunsdzēsējiem nav jēgas, tāpat nebraucot.

– Laikam jākāpj augšā, – paskatījies uz nelaimīgo kaķi, lietišķi teica Rihards. Kad pēc šiem vārdiem viņš ieraudzīja skaistules cerību pilno skatienu un uz mirkli pazibējušo smaidu, citu variantu vairs nebija. Viņš, Rihards, beidzot bija šīs meitenes uzmanības centrā – otrais rindā pēc kaķa.

– Mani sauc Anda, – teica skaistule, un teju likās, ka viņa varētu apkampt Rihardu. Arī pārējā publika sarosījās tuvāk Rihardam, jo bija jau manāms nogurums ideju meklējumos.

Koka zemākais zars bija par augstu, lai līdz tam tiktu. Pavecais vīrs krieviski ierosināja visiem kopā mēģināt pacelt Rihardu līdz zaram. Grūžot no dibenpuses un turot pie kājām, tas tiešām izdevās. Rihards pat sajuta Andas rokas zem dibena. Zars bija sasniegts. Rihards centās neizrādīt, ar kādām grūtībām bija jāpievelkas līdz zaram. Bet augšā viņš nu bija un tēloti mundri sāka kāpt no zara uz zaru. Pie trešā zara Rihards atcerējās, ka apjukumā aizmirsis pateikt Andai savu vārdu. Nekas, to izdarīs vēlāk, kad atdos viņai kaķi.

Līdz kaķim vēl bija jāpakāpjas, kad zarā sēdošais pārstāja ņaudēt un baiļu pilnām acīm skatījās uz Rihardu. Kaķis nebija liels, uzreiz bija skaidrs, ka jauns un nepieredzējis. Iespējams, šis bija viņa pirmais koks un pirmais dzīves pārdzīvojums. Melnā kažoka apakšējā daļa bija balta, it kā zem biezas, melnas žaketes kaķis būtu uzvilcis baltu kreklu, sapucējies un uzlīdis kokā. Dzīvniekam bija balti vaigi un virs tiem – zaļas, izvalbītas acis, kas sekoja katrai puiša kustībai. Rihards sakustējās. Vēl mirklis, un kaķis no bailēm kāpa augstāk.

– Stulbeni, ko tu dari? – dusmīgi čukstēja Rihards.
– Es augstāk nekāpšu, varēsi palikt, kamēr nokritīsi.

Varbūt kaķis saprata vīrieša teikto pēc intonācijas, varbūt redzēja, ka tas viss notiek viņa dēļ, jo pārstāja bēgt, tikai trīcēja un tagad šauri samiedza acis.

Uzmanīgi vēlreiz pakāpies, Rihards apsvēra, ka nu kaķi ar vienu roku varētu sasniegt, bet... ko ar to darīt... Paskatījies lejup, viņš pats stingrāk pieķērās kokam.